

Република Србија
ВРХОВНИ СУД
Рев2 4616/2022
14.06.2023. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни суд, у већу састављеном од судија: Јелице Бојанић Керкез, председника већа, Весне Станковић и Радославе Мађаров, чланова већа, у парници тужиоца АА из ..., чији је пуномоћник Игор Јањић, адвокат из ..., против тужене Републике Србије, Министарство одбране, Војна болница ..., чији је заступник Војно правобранилаштво, Одељење у ..., ради накнаде штете, одлучујући о ревизији тужиоца изјављеној против пресуде Апелационог суда у Нишу Гж1 1444/2022 од 07.09.2022. године, у седници одржаној 14.06.2023. године, донео је

ПРЕСУДУ

ПРЕИНАЧУЈЕ СЕ пресуда Апелационог суда у Нишу Гж1 1444/22 од 07.09.2022. године, тако што се **ОДБИЈА**, као неоснована, жалба тужене и **ПОТВРЂУЈЕ** пресуда Основног суда у Нишу П1 3012/19 од 08.12.2021. године у ставу другом, трећем и петом изреке.

ОБАВЕЗУЈЕ СЕ тужена да тужиоцу на име трошкова ревизијског поступка исплати износ од 38.136,40 динара, у року од 15 дана од дана пријема отправка ове пресуде.

Образложење

Пресудом Основног суда у Нишу П1 3012/19 од 08.12.2021. године, ставом првим изреке, одбијен је приговор тужене да Основни суд у Нишу није стварно надлежан за поступање. Ставом другим изреке усвојен је тужбени захтев и обавезана тужена да тужиоцу на име накнаде штете због неискоришћеног плаћеног одсуства за опоравак за 2016. годину исплати износ од од 24.662,25 динара, са законском затезном каматом од 31.12.2016. године до исплате и за 2017. годину у износ од 28.519,65 динара, са законском затезном каматом од 31.12.2017. године до исплате. Ставом

трећим изреке, обавезана је тужена да у име и за рачун тужиоца, за период од 01.03.2015. до 31.12.2017. године, изврши обрачун и уплату доприноса за обавезно осигурање РФ ПИО, за стаж осигурања са увећаним трајањем по стопи 12/14 месеци годишње, према важећој стопи на дан уплате. Ставом четвртим изреке утврђено је да је повучена тужба тужиоца у делу којим је тражио да се обавезе тужена да му на име накнаде штете због неискоришћеног плаћеног одсуства за опоравак за 2015. годину исплати износ од од 22.388,10 динара, са законском затезном каматом од 31.12.2015. године до исплате, као и у делу да се обавезе тужена да у име и за рачун тужиоца за период од 01.01.2015. године до 28.02.2015. године изврши обрачун и уплату доприноса за обавезно осигурање РФ ПИО, за стаж осигурања са увећаним трајањем по стопи 12/14 месеци годишње, према важећој стопи на дан уплате. Ставом петим изреке обавезана је тужена да тужиоцу на име трошкова парничног поступка исплати износ од 103.232,00 динара.

Пресудом Апелационог суда у Нишу Гж1 1444/2022 од 07.09.2022. године, ставом првим, другим и трећим изреке, преиначена је првостепена пресуда у ставу првом, другом, трећем и петом изреке, тако што је одбијен тужбени захтев тужиоца којим је тражио да се тужена обавезе да му на име накнаде штете због неискоришћеног плаћеног одсуства за опоравак за 2016. годину исплати износ од од 24.662,25 динара, са законском затезном каматом од 31.12.2016. године до исплате и за 2017. годину у износ од 28.519,65 динара, са законском затезном каматом од 31.12.2017. године до исплате и да у име и за рачун тужиоца, за период од 01.03.2015. до 31.12.2017. године, изврши обрачун и уплату доприноса за обавезно осигурање РФ ПИО, за стаж осигурања са увећаним трајањем по стопи 12/14 месеци годишње, према важећој стопи на дан уплате. Ставом четвртим изреке обавезан је тужилац да туженој накнади трошкове парничног поступка у износу од 27.000,00 динара.

Против правноснажне пресуде донете у другом степену, тужилац је благовремено изјавио ревизију, због погрешне примене материјалног права.

Испитујући побијану пресуду у смислу члана 408. у вези члана 403. став 2. тачка 2. ЗПП („Службени гласник РС“ бр. 72/11...10/23), Врховни суд је оценио да је ревизија тужиоца основана.

У поступку није учињена битна повреда одредба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. Закона о парничном поступку, на коју Врховни суд пази по службеној дужности.

Према утврђеном чињеничном стању, тужилац је у радном односу на неодређено време код тужене и решењем старешине донетим 02.04.2002. године распоређен на радно место руковаоца парних котлова са АТК, у Сервису термоенергетике Војне болнице у Решењем управника болнице од 06.06.2018. године признато му је право на плаћено одсуство за опоравак за 2018. годину у трајању од 15 радних дана, а другим решењем донети истог дана признато му је право на уплату доприноса за стаж осигурања са увећаним трајањем са стопом увећања 12/14 месеци годишње, почев од 25.12.2017. године. Из Прегледа послова радних и формацијских места на којима професионални припадници Војске Србије врше службу по отежаним условима, утврђено је да је руковалац парних котлова са АТК, руковалац парних котлова са механизованим ложењем-манипулант, помоћник руковаоца парних котлова представљају радна места на којима припадници Војске Србије врше службу

под отежаним условима. Правилником о радним местима, односно пословима на којима се професионалним припадницима Војске Србије стаж осигурања рачуна са увећаним трајањем, утврђена су радна места, односно послови на којима се професионалним војним лицима и цивилним лицима на служби у Војсци Србије стаж осигурања рачуна са увећаним трајањем, тако што се сваких 12 месеци ефективно проведених на раду рачуна као 14 месеци стажа осигурања и радно место руковалац парних котлова са АТК спада у ова радна места. Из налаза и мишљења судског вештака економско-финансијске струке од 20.06.2019. године, утврђено је тужени тужиоцу за 2016. и 2017. годину није омогућио коришћење плаћеног одсуства за опоравак сходно члану 22. Уредбе о радном времену, одморима и одсуствима професионалних војних лица, као и износи обрачунате висине накнаде по основу неискоришћеног одсуства ради опоравка за утужени период.

Полазећи од овако утврђеног чињеничног стања, првостепени суд је нашао да тужиоцу припада право на стаж са увећаним трајањем, као и на накнаду штете због неискоришћеног одсуства са рада, будући да тужилац на радном месту руковалац парних котлова са АТК врши службу под отежаним условима дуже од 10 година, а да тужени није тужиоцу омогућио коришћење плаћеног одсуства за опоравак за 2016. И 2017. годину сходно члану 22. Уредбе о радном времену, одморима и одсуствима професионалних војних лица, нити је за тужиоца донео решења о признавању права на стаж осигурања са увећаним трајањем са стопом увећања 12/24, иако је тужилац радио на истом радном месту као и 2018. године када му је признао наведена права из радног односа.

Другостепени суд је преиначио првостепену пресуду, тако што је одбио тужбени из разлога што се тужилац у конкретном случају, није писменим путем обраћао надлежном старешини за признавање права на плаћено одсуство и уплату доприноса по основу бенефицираног стажа, нити је тужена тужиоцу донела решења о признавању наведених права за за 2016. и 2017. годину, нити је због ћутања администрације покренуо спор, па у ситуацији када му нису призната ова права, не може тражити исплату накнаде по тим основима. Предметна потраживања спадају у друга примања, за чије остваривање је нужно поштовати поступак прописан правилима из чл. 141. и чл. 142. Закона о Војсци Србије. Тужилац није искористио сва правна средства која су му стајала на располагању, да је испуњавао прописане услове за признавање тражених права за спорни период, услед чега тужилац нема право да у парничном поступку оствари право на накнаду штете.

По оцени Врховног суда, погрешно је другостепени суд применио материјално право када је преиначио првостепену пресуду и одбио тужбени захтев тужиоца.

Законом о Војсци Србије ("Сл. гласник РС" бр. 116/2007,... 88/2015), одредбом члана 107. став 2. прописано је да професионално војно лице које у вршењу службе обавља нарочито тешке и за здравље штетне послове и лицу које врши специфичну војну службу, припада годишње до 30 радних дана плаћеног одсуства за опоравак. Чланом 134. тач. 1 истог Закона, предвиђено је да се на војне службенике и војне намештенике примењују одредбе овог закона које се односе на професионална војна лица, и то о обављању специфичне војне службе и службе под отежаним условима (чл.16). Према правилима из одредбе чл. 141. истог Закона, о правима и обавезама из радног односа професионалних припадника Војске, одлучује се у управном поступку, а одлуку доноси у првом степену стварно надлежан старешина команде јединице или

установе Војске Србије. О жалби против решења старешине одлучује старешина команде јединице или установе Војске Србије непосредно претпостављени старешини који је донео првостепено решење.

Одредбом члана 16. став 2. Закона о Војсци Србије, прописано је да се службом под отежаним условима сматра служба на нарочито тешким, опасним по живот и за здравље штетним радним местима, односно пословима на којима су професионална војна лица изложена посебним напорима и повећаним ризицима, а ставом 3. регулисано је да министар одбране одређује послове, радна и формацијска места у Војсци Србије и Министарству одбране на којима се врши специфична војна служба, односно служба под отежаним условима, уз сагласност Владе, и ближе уређује летачку, падобранску и ронилачку службу у Војсци Србије.

На основу цитиране одредбе чл. 16 ст. 3. Закона о Војсци Србије, министар одбране донео је Правилник о пословима, радним и формацијским местима у Војсци Србије и Министарству одбране на којима се врши специфична војна служба и служба под отежаним условима ("Службени војни лист" бр. 3/2016) чијим ступањем на снагу је престао да важи Правилник о пословима и радним местима и условима за остваривање посебних права по основу вршења специфичне војне, службе ("Службени војни лист" бр. 24/2010 и 16/2012). Саставни део Правилника је Преглед послова, радних и формацијских места на којима професионални припадници Војске Србије врше специфичну војну службу.

Дана 06.01.2017. године ступила је на снагу Уредба о радном времену, одморима и одсуствима професионалних војних лица ("Сл. гласник РС" бр. 107/2016 и 66/2019), којом је у члану 1 регулисано да се њоме уређују радно време, одмори и одсуства професионалних војних лица (став 1), те да се одредбе ове уредбе примењују и на војне службенике и војне намештенике. Право на плаћено одсуство за опоравак уређено је одредбом чл. 22. која прописују да професионално војно лице које врши службу под отежаним условима има право на плаћено одсуство за опоравак у трајању од 10 радних дана, уколико до десет година врши службу под отежаним условима (став 1). Одсуство из става 1. овог члана увећава се за пет дана ако лице врши службу под отежаним условима дуже од десет година, за десет дана ако лице врши службу под отежаним условима дуже од 20 година и за 20 дана ако лице врши службу под отржаним условима дуже од 30 година (став 2). Професионално војно лице има право на сразмеран део одсуства из ст. 1. и 2. овог члана, ако у календарској години има мање од шест месеци обављања службе под отежаним условима (став 3).

Правилником о радним местима, односно пословима на којима се професионалним припадницима Војске Србије стаж осигурања рачуна са увећаним трајањем ("Сл. гласник РС" бр. 18/2015 и 14/2017) утврђена су радна места, односно послови на којима се професионалним војним лицима и цивилним лицима на служби у Војсци Србије стаж осигурања рачуна са увећаним трајањем (чл. 1. ст. 1.). Под радним местом, у смислу овог правилника, подразумева се формацијско место, односно радно место прописано актом о формацији. Одредбом чл. 10. истог прописа предвиђено је да је преглед радних места, односно послова на којима се цивилним лицима стаж осигурања рачуна са увећаним трајањем, тако што се сваких 12 месеци ефективно проведених на раду рачуна као 14 месеци стажа осигурања дат је у Прилогу 6, који је одштампан уз овај правилник и чини његов саставни део.

У складу са цитираним законским и подзаконским прописима, тужилац, као војни намештеник који службу обавља под отежаним условима у континуираном временском периоду, остварује право на плаћено одсуство за опоравак и право на стаж са увећаним трајањем тако што се сваких 12 месеци ефективно проведених на раду рачуна као 14 месеци стажа осигурања.

Уредбом о радном времену, одморима и одсуствима професионалних војних лица ("Сл. гласник РС" бр. 107/2016 и 66/2019), је регулисано право на плаћено одсуство за опоравак, и прописано да професионално војно лице које врши службу под отежаним условима има право на плаћено одсуство за опоравак у трајању од 10 радних дана, уколико до десет година врши службу под отежаним условима и да се одсуство из става 1. овог члана увећава се за пет дана ако лице врши службу под отежаним условима дуже од десет година. Неспорно је међу странкама да је тужилац у утуженом периоду вршио службу под отежаним условима дуже од 10 година обављајући рад на радном месту руковалац парних котлова са АТК, које спада у радно и формацијско место на којем се служба врши под отежаним условима и за које је предвиђен стаж са увећаним трајањем, а у складу са наведеним Правилницима. Погрешан је закључак другостепеног суда да неподношење захтева тужиоца туженој за признавање права на плаћено одсуство и уплату доприноса по основу бенифицираног стажа, истога лишава права у овом поступку. Ово из разлога што се овде ради о накнади штете па тужилац има право, независно од тога да ли се обраћао туженој за признавање наведених права, да иста потражује у судском поступку пред редовним судом. Обраћање туженој за признавање права на плаћено одсуство и уплату доприноса по основу бенифицираног стажа није услов за остваривање права у судском поступку. Наведеним законским и подзаконским прописима тужиоцу је, будући да је у спорном периоду службу обављао под отежаним условима у континуираном временском периоду, признато право на плаћено одсуство за опоравак и право на стаж са увећаним трајањем, при чему наведено право није условљено ни подношењем захтева надлежном старешини, нити тиме да ли је руководилац органа о том праву одлучио посебним решењем и да ли је против тог решења изјављивана жалба. У прилог наведеном је и чињеница да су тужиоцу наведена права на плаћено одсуство за опоравак за 2018. годину и право на уплату доприноса за стаж осигурања са увећаним трајањем призната решењима тужене од 06.06.2018. године и 01.06.2018. године, при чему се тужилац за признавање ових права није обраћао туженој подношењем захтева.

Имајући у виду да је тужена својим незаконитим радом (непризнавањем права на плаћено одсуство за опоравак за 2016. и 2017. годину и права за уплату доприноса за стаж са увећаним трајањем) тужиоцу проузроковала штету, у обавези је да ову штету накнади на основу чл. 154. став 1. и 172. став 1. Закона о облигационим односима. Износи обрачунате висине накнаде по основу неискоришћеног одсуства ради опоравка за утужени период утвђени су путем вештачења у првостепеном поступку што је међу странкама неспорно.

На основу члана 416. став 1. ЗПП одлучено је као у ставу првом изреке.

Одлука о трошковима ревизијског поступка донета је сходно члану 165. став 2. ЗПП, при чему су тужиоцу признати следећи трошкови: на име састава ревизије 18.000,00 динара, на име таксе за ревизију 8.054,56 динара, на име таксе за одлуку по ревизији 12.081,84 динара, укупно 38.136,40 динара, све сходно АТ и ТТ, па је одлучено као у ставу другом изреке.

**Председник већа - судија
Јелица Бојанић Керкез с.р.**

**За тачност отправка
Управитељ писарнице
Марина Антонић**